

Rapport enquête en workshop (Bio Vak Zwolle 2012) “Locale rassen; het juiste ras – locatie – teler concept” Bertus Buizer & Kitty de Jager, december 2012

Inleiding:

De veredeling van gewassen heeft onder andere geleid tot productie verhoging, meer uniformiteit, mechanisatie en rassen die op mondiaal niveau uitstekend presteren. Tegelijkertijd vindt er op dit moment verlies aan biodiversiteit, een verhoging van de milieu belasting en een toename van de plaag en ziekte druk plaats.

Er liggen voor veredelaars en kwekers mooie kansen om naast die “mondiale” rassen ook “locale” rassen te ontwikkelen. Rassen speciaal voor een regio ontwikkeld. Deze zijn beter aangepast aan lokale omstandigheden, bodem, klimaat, etc., beter in balans te telen en veroorzaken daardoor ook minder milieubelasting. Een “locaal” ras, regionaal geproduceerd door biologische telers, zal het gezicht van de regio naar buiten kleuren. Een “locaal” ras is aantrekkelijk voor de plaatselijke consument en zal de banden binnen de eigen regio versterken.

Van concept naar realiteit

De ontwikkeling van “locale” rassen roept een aantal belangrijke vragen op:

- Hoe gaan we dit mooie plaatje invullen?
- Hoe is dit efficiënt en met beperkte middelen te realiseren?
- Hoe kunnen we biologische teeltovername, nieuwe veredelingsstechnieken en kennis, genetisch potentieel en de wens van de consument combineren?
- Hoe bepaal ik als teler welk ras op mijn bedrijf het beste past?
- Hoe kom ik als veredelaar aan gegevens over mijn rassen onder de vele variërende omstandigheden in verschillende gebieden?

Hierover hebben Kitty de Jager en Bertus Buizer van gedachten gewisseld met telers, veredelaars en consumenten. Ten eerste is er eind 2011 een enquête gehouden. Ten tweede kon een ieder die dat wilde feedback geven op het idee tijdens een workshop op de Biovak (januari 2012).

Resultaten enquête:

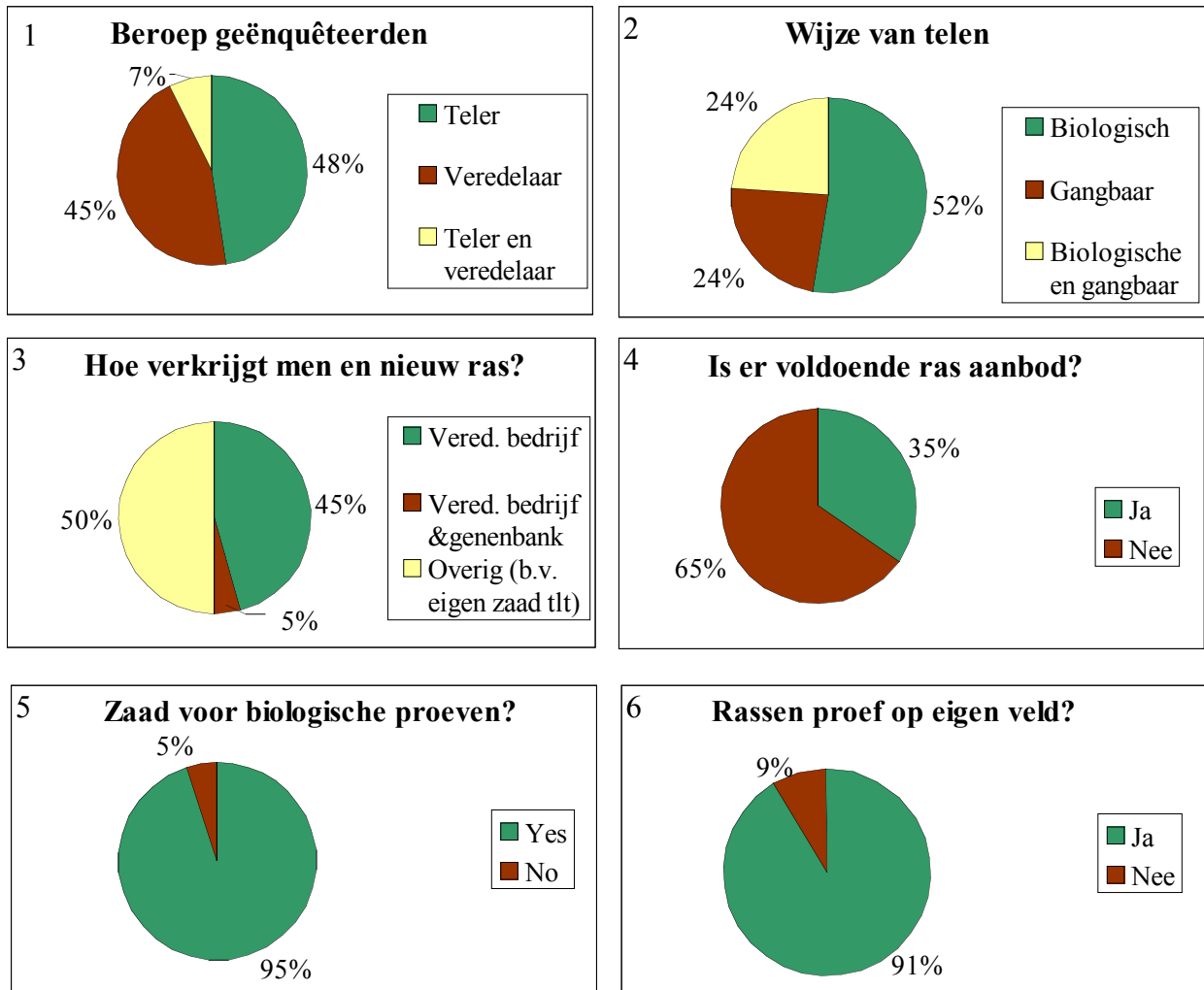
Eind 2011 is een enquête verstuurd naar biologische en gangbare telers en veredelaars. Er werden onder meer vragen gesteld over de beschikbaarheid van rassen en de bereidheid om deel te nemen aan proeven. In figuur 1 en 2 is het beroep en de wijze van telen van de respondenten weergegeven. De wijze waarop nieuwe rassen door de telers worden verkregen is te zien in figuur 3. Voor 65% van de telers is het ras aanbod onvoldoende om een goede keus te kunnen maken voor de eigen (lokale) situatie (figuur 4). Nog meer telers zijn geïnteresseerd (91%) in het uitvoeren van rassen proeven op hun eigen

veld, onder begeleiding van experts en in samenwerking met andere telers en veredelaars (figuur 6). Daarnaast is ook een groot aantal veredelingsbedrijven (95%) bereid deel te nemen in projecten door middel van het aanleveren van zaden in ruil voor informatie over de test resultaten (figuur 5).

Figuur 1 t/m 6, resultaten enquête:

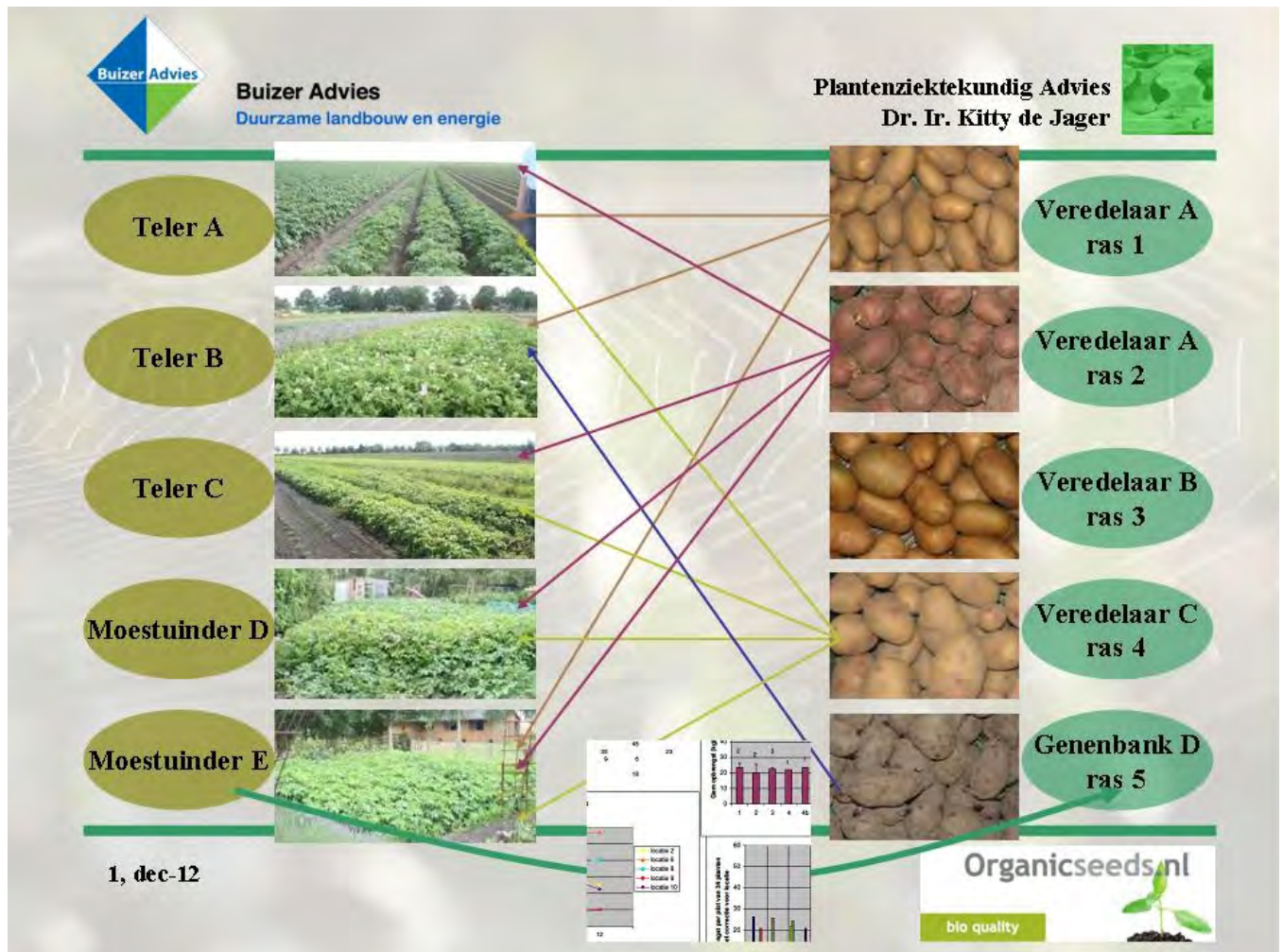
Resultaten workshop Biovak:

Na een korte presentatie van het concept werd de deelnemers van de workshop gevraagd hun mening te geven door de sterke punten, aandachtspunten en suggesties te noteren. Enkele punten uit de ontvangen feedback zijn onder de figuur van het concept weergegeven.

Figuur van het concept:

Aantal sterke punten:

- Interacties tussen telers en veredelaars, kruisbestuiving, dit is een kans voor wederzijdse feedback en begrip. Brengt kwaliteiten samen;
- Toename in biodiversiteit waardoor afname in plaag en pathogeen druk;
- Waardevolle informatie vanuit veldproeven. Geeft veel meer fenotypische informatie voor de veredelaar om te kunnen koppelen met de genetische informatie;
- Teler kan nieuwe rassen leren kennen, een eigen keuze maken, zich meer bewust worden van verschillen tussen rassen. Resultierend in meer gefundeerde rassen keuze;
- Goed en goedkoop om op deze wijze rassen te vergelijken, genereert veel data;
- Er zal meer aandacht zijn voor specifieke raseigenschappen in relatie tot de omgeving;
- Er is in potentie een grote geografische spreiding mogelijk, met een grote variatie in omgevingscondities;
- Dit zou kunnen leiden tot vele locaties waar lokale rassen groeien. En, indien het zaad bewaard wordt, is het goed om zaad te hebben wat is aangepast aan de lokale omstandigheden;

- Onafhankelijkheid van het initiatief. Bevordert ook de onafhankelijkheid van de teler;
- Vooral interessant voor kleine telers, die ook meer mogelijkheden voor eigen zaad productie hebben;
- We zullen allemaal baat hebben bij rassen die aangepast zijn aan lokale omstandigheden;
- De wijze waarop dit project (“locale rassen”) van start is gegaan: eerst inventariseren dan zoeken naar mogelijkheden en deze uitproberen;
- Telers kunnen zelf de waarde van biologisch plantgoed ervaren en daarnaast een indruk krijgen van de economische waarde;

Enkele aandachtspunten:

- Een aandachtspunt is de bescherming van rassen (kwekersrecht, patent etc.);
- Communicatie, logistiek, gewas waarnemingen;
- Rassenproeven zijn zeer arbeidsintensief en vereist expertise;
- Tijdsinvestering door telers en veredelaars;
- Rassen proef op een biologisch bedrijf transformeert een ras niet van mondiaal naar lokaal. Daarvoor is selectie nodig;
- Mis het gebruik van oude rassen en de specifieke link met lokaal;
- Hoe om te gaan met het risico van gewas verlies?;
- De kosten zijn onduidelijk, mogelijk te hoog voor de teler?;
- Te veel competitie kan bedrijven ontmoedigen om mee te doen aan het initiatief;
- Erg open begin;

Enkele aanbevelingen:

- Blijf onafhankelijk!;
- Een veredelaar zal niet alleen voor de lokale markt veredelen. Telers kunnen hun eigen selectie maken en registreren als amateur ras;
- Neem oude (vergeten) rassen van lokale oorsprong mee in het project. Investeer in de beschikbaarheid van regionale zaden;
- Het is goed om in de proeven mee te nemen, wat de bijdrage van de rassen is aan de bodem en biodiversiteit;
- Informeer telers op het gebied van veredeling;
- Doe mee met al bestaande initiatieven;
- Geld: gebruik de opbrengst voor biologische zaad producties;
- Denk aan “open source” registratie van rassen;
- Er is vraag naar kennis over biologische zaadproductie. Dit kan deels opgelost worden door het delen van informatie (via internet) tussen telers. Er zijn meerdere telers geïnteresseerd in zaadproductie op het eigen bedrijf;
- Dit is ook een interessant concept voor andere landen;

Een aantal vragen:

- Hoeveel telers kunnen deelnemen aan dit project (“locale rassen”)?
- Hoe zit het met de kosten en de rechten?

- Wie gaat de zaden oogsten?
- Hoe groot is lokaal?
- Wordt het een vrij beschikbare genenpoel of alleen voor project deelnemers?
- Bij wie ligt het initiatief?

Conclusies:

Uit de enquête en workshop is gebleken dat het initiatief kan rekenen op steun van telers en veredelaars. Beide kunnen voordeel hebben van de intensivering van contacten tijdens het proces van veredelen van biologische rassen. Bovendien zal er een voordeel zijn voor de omgeving. Naar ons idee is er een basis om te starten met een eerste pilot project met geïnteresseerde veredelaars en telers. Hierin zullen we doorgaan met het verbeteren van het concept en werken aan de aandachtspunten en suggesties.

Iedereen nogmaals dank voor de inbreng! Laten we het concept om gaan zetten naar de realiteit!
Vriendelijke groet, Bertus Buizer en Kitty de Jager.

